

Handläggare
Anna Lundgren
Telefon: 508 27 691

Till
Idrottsnämnden

**Allmänhetens insyn avseende kommunala
angelägenheter som utförs av privata utförare
jämfört revidering av befintlig klausul för
meddelarfrihet och meddelarskydd
(Program/riktlinjer)**

Svar på remiss från kommunstyrelsen (Dnr 104-2088/2016)

Förvaltningens förslag till beslut

Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande

Marina Högländ
Förvaltningschef

Carina Braun
Avdelningschef

Sammanfattning

I syfte att förbättra kontroll och uppföljning av privata utförare samt stärka allmänhetens insyn i offentligt finansierad verksamhet har lagstiftaren infört nya bestämmelser i kommunallagen. Vidare har ett särskilt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden införts i svensk lagstiftning per den 1 januari 2017. Därtill träder en lag om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter (offentligt finansierad skola, vård och omsorg) i kraft per den 1 juli 2017.

På uppdrag av kommunstyrelsen har stadsledningskontoret utarbetat ett förslag till ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare, samt tagit fram ett förslag till avtalsrättsliga sanktioner i form av vite vid eventuella överträdelser av klausul om meddelarfrihet.

Enligt de föreslagna riktlinjerna som ska ingå i programmet för upphandling och inköp ska nämnder och bolag i sina upphandlingar av kommunala angelägenheter tillförsäkra allmänhetens insyn genom att i avtalsvillkoren reglera vilken typ av information som ska tillhandahållas av den privata utföraren under kontraktstiden. Utgångspunkten för vilken information nämnder och bolag kan kräva av den privata utföraren är bland annat vilken information kommunen själv kan tillhandahålla allmänheten. Respektive nämnd och bolag ska vidare tillse att det finns en funktion inom nämnden dit allmänheten kan vända sig för att ta del av den information som utföraren ska tillhandahålla inom avtalstiden.

Stadsledningskontoret föreslår att den befintliga klausulen om meddelarfrihet kompletteras och anpassas utifrån den nya lagstiftning som utökar skyddet för privat anställda i offentligt finansierad verksamhet samt att särskild vikt läggs vid att utföraren upprättar skriftliga rutiner som även kommuniceras med berörda anställda inom verksamheten. Stadsledningskontoret föreslår även att överträdelse av klausulen sanktioneras med vite.

Sammantaget finner idrottsförvaltningen stadsledningskontorets förslag till riktlinjer jämte avtalsklausulen för säkerställande av allmänhetens insyn och den reviderade klausulen om meddelarfrihet och meddelarskydd väl avvägda och har inget ytterligare att anföra.

Bakgrund

Kommuner, landsting och regioner agerar allt mer tillsammans med privata utförare genom att kommunala angelägenheter upphandlas och läggs ut på entreprenad. Med privata utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet.

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Kommunen är fortfarande huvudman för dessa verksamheter på samma sätt som om verksamheten bedrivs i egen regi.

I syfte att förbättra kontroll och uppföljning av privata utförare samt stärka allmänhetens insyn i offentligt finansierad verksamhet har lagstiftaren infört nya bestämmelser i kommunallagen. Vidare har ett särskilt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden införts i svensk lagstiftning per den 1 januari 2017. Därtill träder en lag om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter (offentligt finansierad skola, vård och omsorg) i kraft per den 1 juli 2017.

Kommunstyrelsen har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att, i enlighet med gällande kommunallag ta fram ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Ett sådant program ska följa de målsättningar som uttrycks i program för upphandling och inköp samt särskilt ange hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.

Kommunstyrelsen har även fått i uppdrag att ta fram förslag till avtalsrättsliga sanktioner i form av vite vid eventuella överträdelser av klausul om meddelarfrihet.

Ärendet

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med förslag till riktlinjer jämte avtalsklausul för säkerställande av allmänhetens insyn samt förslag till klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd *bifogas*.

Riktlinjer jämte avtalsklausul för säkerställande av allmänhetens insyn

Stadsledningskontoret bedömer att frågorna kring uppföljning och kontroll av privata utförare inryms i stadens program för upphandling och inköp och stadens övriga mål och styrdokument (dnr 170-850/2015).

Stadsledningskontoret föreslår dock att programmet för upphandling och inköp kompletteras med riktlinjer jämte en avtalsklausul för att tillförsäkra allmänheten relevant och skälig insyn i kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Eftersom privata utförare inte lyder under offentlighetsprincipen anser stadsledningskontoret att det är av vikt att ytterligare säkerställa att nämnder och bolag tillämpar tydliga avtalsvillkor gentemot de privata utförarna. Riktlinjerna ska utgöra stöd för de nämnder och bolag som lägger ut driften av kommunala angelägenheter på privata utförare.

Enligt de föreslagna riktlinjerna ska nämnder och bolag i sina upphandlingar av kommunala angelägenheter tillförsäkra allmänhetens insyn genom att i avtalsvillkoren reglera vilken typ av information som ska tillhandahållas av den privata utföraren under kontraktstiden. Utgångspunkten för vilken information nämnder och bolag kan kräva av den privata utföraren är bland annat vilken information kommunen själv kan och ska tillhandahålla allmänheten. Respektive nämnd och bolag ska vidare tillse att det finns en funktion inom nämnden dit allmänheten kan vända sig för

att ta del av den information som leverantören/utföraren ska tillhandahålla inom avtalstiden. Enligt den klausul som stadsledningskontoret föreslår ska ingå i avtalsvillkoren ska den privata utföraren inom en vecka till aktuell nämnd/bolag lämna över begärd information. Utföraren är dock inte skyldig att lämna ut informationen om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos aktuell nämnd/bolag.

Den av stadsledningskontoret framtagna klausulen är en standardklausul och ska anpassas utifrån den överlämnade verksamhetens art och utifrån vilka uppgifter som kan antas vara av intresse för kommunens invånare.

Riktlinjerna är framåtsyftande och påverkar således inte befintliga avtal.

Utgångspunkten för stadsledningskontorets förslag att Stockholms program för upphandling och inköp kompletteras med riktlinjer jämte avtalsklausul för säkerställande av allmänhetens insyn syftar till att nå inriktningsmålet *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* och målen *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* samt *Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning*.

Riktlinjerna för allmänhetens insyn gäller för mandatperioden 2015-2018. Riktlinjerna ska omprövas och vid behov revideras senast under första året i nästkommande mandatperiod.

Reviderad klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd

Nuvarande klausul om meddelarfrihet har godkänts av kommunfullmäktige (2016-02-06 § 8) och omfattar stadens entreprenadupphandlingar avseende drift av verksamheter inom skola vård och omsorg. Stadsledningskontoret föreslår att den befintliga klausulen om meddelarfrihet kompletteras och anpassas utifrån den nya lagstiftning som utökar skyddet för privat anställda i offentligt finansierad verksamhet.

Stadsledningskontoret föreslår att särskild vikt läggs vid att leverantören/utföraren upprättar interna rutiner för att möjliggöra för anställda att slå larm om allvarliga missförhållanden. Lagen innehåller inga formkrav men enligt stadsledningskontorets mening är det med tanke på verksamheternas art inte oproportionerligt att kräva att leverantören/utföraren senast vid ikraftträdandet av avtalet

har upprättat skriftliga rutiner som också ska kommuniceras med berörd personal.

Därtill föreslår stadsledningskontoret sanktioner i form av vite för de fall leverantören/utföraren inte lever upp till sina åtaganden om att upprätta en rutin och/eller inte tillhandahåller information som möjliggör uppföljning. Ett fastlagt vite förenklar tillämpningen av klausulen samt skapar förutsebarhet gentemot leverantörs-kollektivet. Föreslagna vitesnivåer om 10 000 kr i veckan med ett tak om 100 000 kr per år är enligt stadsledningskontoret en väl avvägd sanktion.

Utgångspunkten för stadsledningskontorets förslag att revidera befintlig klausul om meddelarfrihet syftar till att nå inriktningsmålet *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* och målen *Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande* samt *Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning*.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat Allmänhetens insyn avseende kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare jämte revidering av klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd till idrottsnämnden, övriga facknämnder och till Enskede-Årsta-Vantörs, Östermalms och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnder samt till Stadshus AB för yttrande senast den 30 juni 2017.

Inom idrottsförvaltningen har ärendet beretts av avdelningen för lednings- och verksamhetsstöd.

Förvaltningens synpunkter

Idrottsförvaltningen har inget att invända mot stadsledningskontorets förslag till riktlinjer jämte avtalsklausul för säkerställande av allmänhetens insyn utan ser en fördel med att det sker en komplettering i programmet för upphandling och inköp.

Idrottsförvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att det är av vikt att ytterligare säkerställa att nämnder och bolag tillämpar tydliga avtalsvillkor gentemot de privata utförarna eftersom dessa inte lyder under offentlighetsprincipen.

Vidare finner idrottsförvaltningen det lämpligt med en standardklausul som anpassas utifrån den överlämnade

verksamhetens art och utifrån vilka uppgifter som kan antas vara av intresse för kommunens invånare.

Idrottsförvaltningen har heller inte något att invända mot stadsledningskontorets förslag till reviderad klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd.

Idrottsförvaltningen instämmer i stadsledningskontorets uppfattning att det inte är oproportionerligt att kräva att utföraren senast vid avtalets ikraftträdande upprättar skriftliga rutiner för att möjliggöra för anställda att slå larm om allvarliga missförhållanden och även kommunicerar dessa med berörd personal.

Vidare välkomnar idrottsförvaltningen den skärpning av klausulen om meddelarfrihet som vitesbestämmelsen innebär eftersom sanktioner förenklar tillämpning av klausulen. Idrottsförvaltningen finner liksom stadsledningskontoret att en vitesnivå på 10 000 kr per vecka med ett tak på 100 000 kr per år är en väl avvägd sanktion.

Sammantaget finner idrottsförvaltningen stadsledningskontorets förslag till riktlinjer jämte avtalsklausulen för säkerställande av allmänhetens insyn och den reviderade klausulen om meddelarfrihet och meddelarskydd väl avvägda och har inget ytterligare att anföra.

Bilaga

1. Allmänhetens insyn avseende kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare jämte revidering av klausul om meddelarfrihet och meddelarskydd
  - 1.1 Riktlinjer jämte klausul kring allmänhetens insyn
  - 1.2 Reviderad klausul kring meddelarfrihet och meddelarskydd